

Áhættur í lífeyrissjóðakerfinu

18. apríl 2013

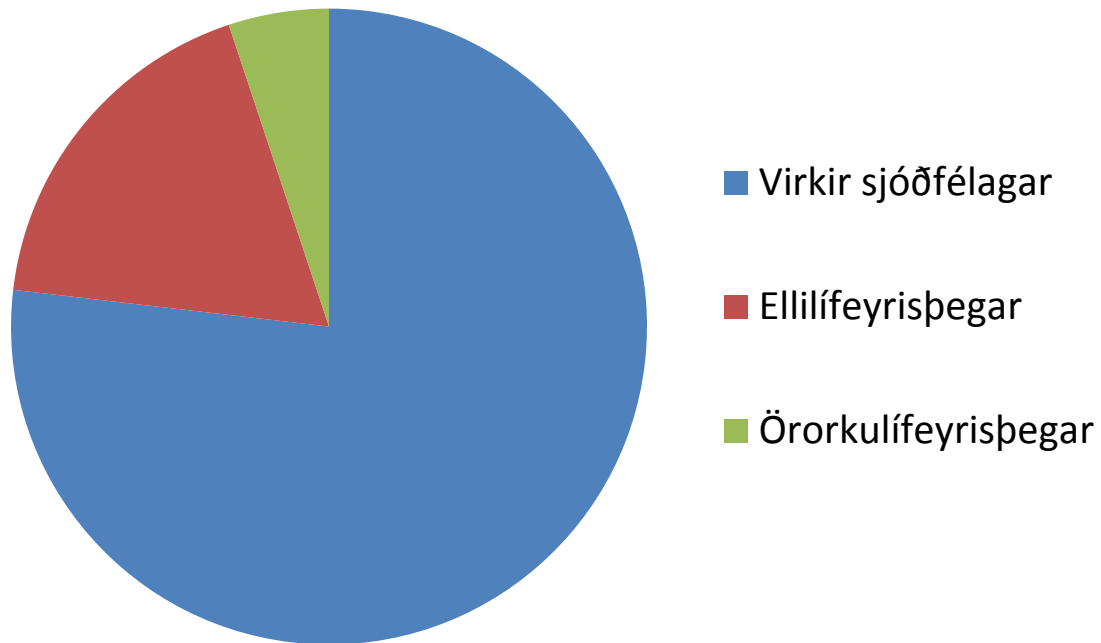
Steinunn Guðjónsdóttir tryggingastærðfræðingur

Lífeyrissjóðakerfi á Íslandi

- Fjöldi í árslok 2011
 - 238 þúsund virkir sjóðfélagar
 - 680 þúsund óvirkir sjóðfélagar
 - 56 þúsund ellilífeyrisþegar
 - 16 þúsund örorkulífeyrisþegar
 - 12 þúsund makalífeyrisþegar
- Hrein eign til greiðslu lífeyris í samtryggingadeildum lífeyrissjóðanna í árslok 2011 1.889 ma.

Lífeyrissjóðakerfi á Íslandi

Hlutfall virkra sjóðfélaga og lífeyrisþega

Áhætta: Lífeyrissjóðir eiga ekki fyrir skuldbindingum

- Eignir
 - fjárfestingastefna
 - dreift eignasafn
 - virkt eftirlit
- Skuldir
 - skuldbindingar sjóðanna
 - samsetning stofns
 - rekstur

Lífeyrissjóðakerfi á Íslandi

- Skuldbindingar – helstu breytur
 - dánartíðni
 - örorkutíðni
 - samsetning stofns
 - loforð um ákveðna vexti – á ekki við á Íslandi

Lífeyrissjóðakerfi á Íslandi - réttindi

- Gegnumstreymiskerfi – iðgjöld nægja fyrir lífeyrisgreiðslum
- Sjóðasöfnun - Iðgjaldagreiðslur settar í sjóð til ávöxtunar þar til kemur að lífeyrisgreiðslum
- Ákvörðuð réttindi (DB Defined benefits) vs ákvarðað iðgjald (DC Defined contribution)

Lífeyrissjóðakerfi á Íslandi - réttindi

- Ákvörðuð réttindi (DB)
 - Hluti af starfssamningi - loforð um ævilangan lífeyri að starfi loknu oft ákveðið hlutfall af lokalaunum
 - Réttindi ákvörðuð sem áunnið hlutfall af launum á ári. Iðgjöld ákveðið hlutfall af launum. Laun við starfslok grundvöllur eftirlauna (lokalaun)
 - Réttindi ákvörðuð sem áunnið hlutfalli af launum á ári. Iðgjöld ákveðið hlutfall af launum. Meðaltal launa notuð sem viðmið eftirlauna (meðallaun)

Lífeyrissjóðakerfi á Íslandi - réttindi

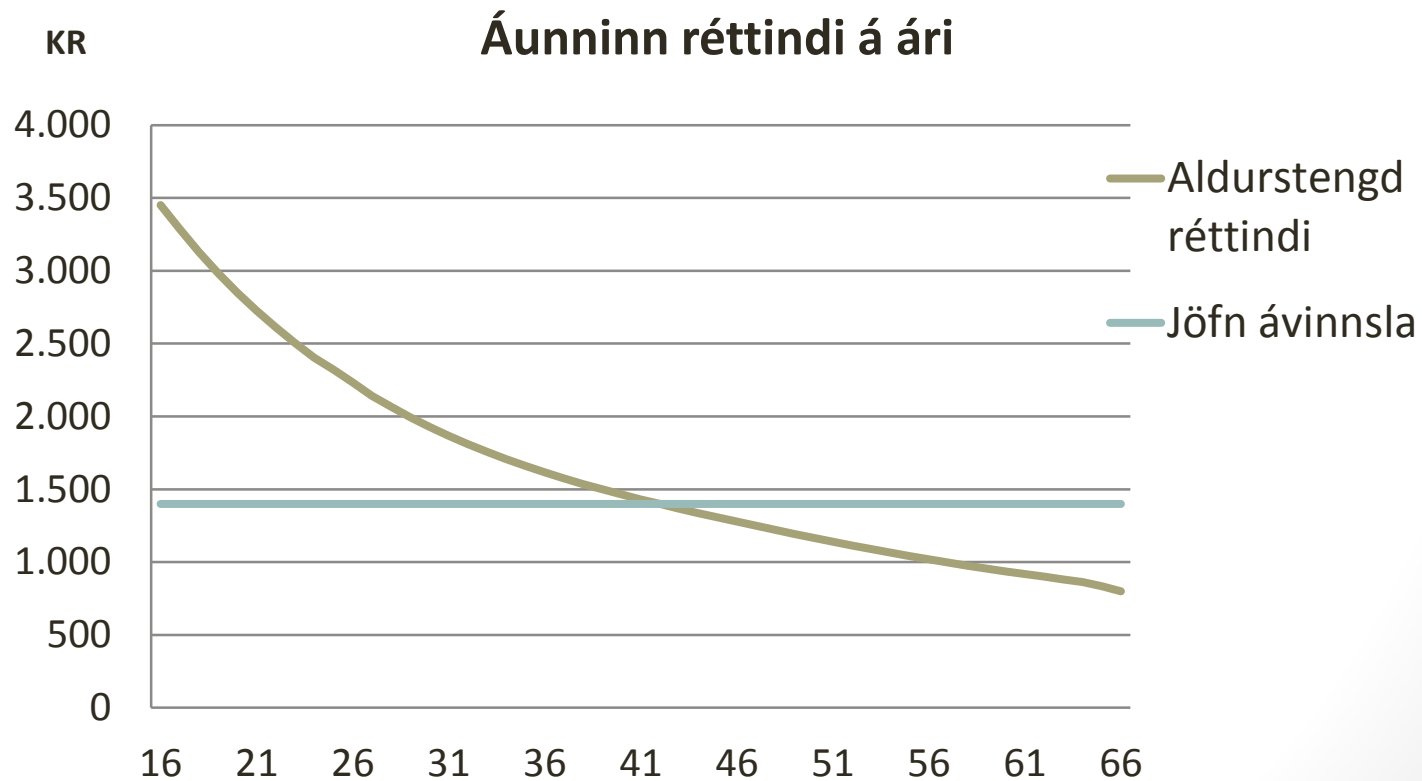
- Ákveðnar hættur sem fylgja þessu kerfi
 - Kjarasamningsbundið hver eftirlaun skulu vera
 - Þróun launa eftir töku lífeyris ekki alltaf skýr - innleiðing vísitölutengingar
 - ónóg iðgjöld á ábyrgð launagreiðenda
 - mikill munur á milli þeirra launa sem greitt var af og þeirra sem eftirlaun miðast við geta hækkað skuldbindingar verulega – ábyrgð launagreiðenda
 - hækkun launa umfram það sem útreikningar byggjast á

Lífeyrissjóðakerfi á Íslandi - réttindi

- Ákvarðað iðgjald (DC):
 - lágmarksiðgjald sem skal greiða tilgreint sem ákveðinn hluti af launum
 - iðgjöld skulu nægja fyrir ákveðnum lágmarksréttindum
 - samþykktir lífeyrissjóða skilgreina réttindi sem sjóðurinn veitir miðað við ákveðið iðgjald
 - fer eftir samsetningu stofns hver réttindi eru
 - ef eignir eru hærri en skuldbindingar eru réttindi hækkuð og að sama skapi skert ef skuldbindingar eru hærri en eignir

Réttindaávinnsla

- Jöfn réttindaávinnsla
- Aldurstengd réttindaávinnsla

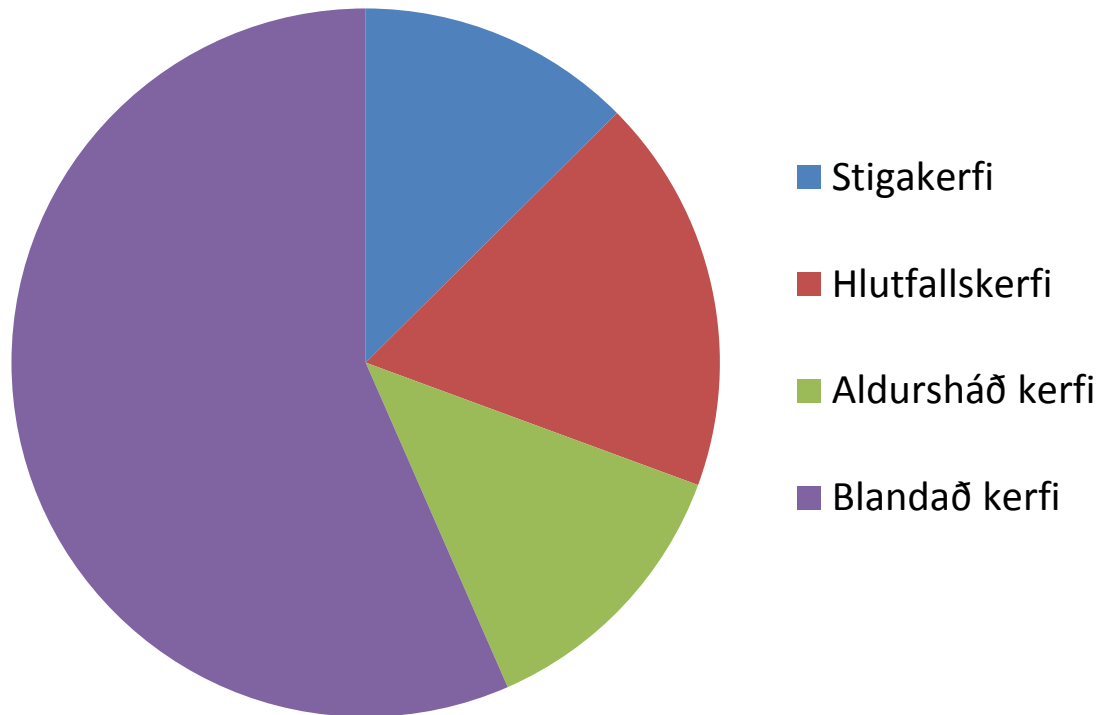

Lífeyrissjóðakerfi á Íslandi

- Ákveðnar hættur sem fylgja kerfi með jafnri réttindaávinnslu
 - nýliðun í sjóðnum ekki nægileg
 - innstreymi í sjóðinn af sjóðfélögum eldri en 42
 - möguleiki á að greiða meira á seinni árum skekkir meðaltalið
- Aldurstengt réttindakerfi kemur í veg fyrir þessar mögulegu skekkjur

Lífeyrissjóðakerfi á Íslandi

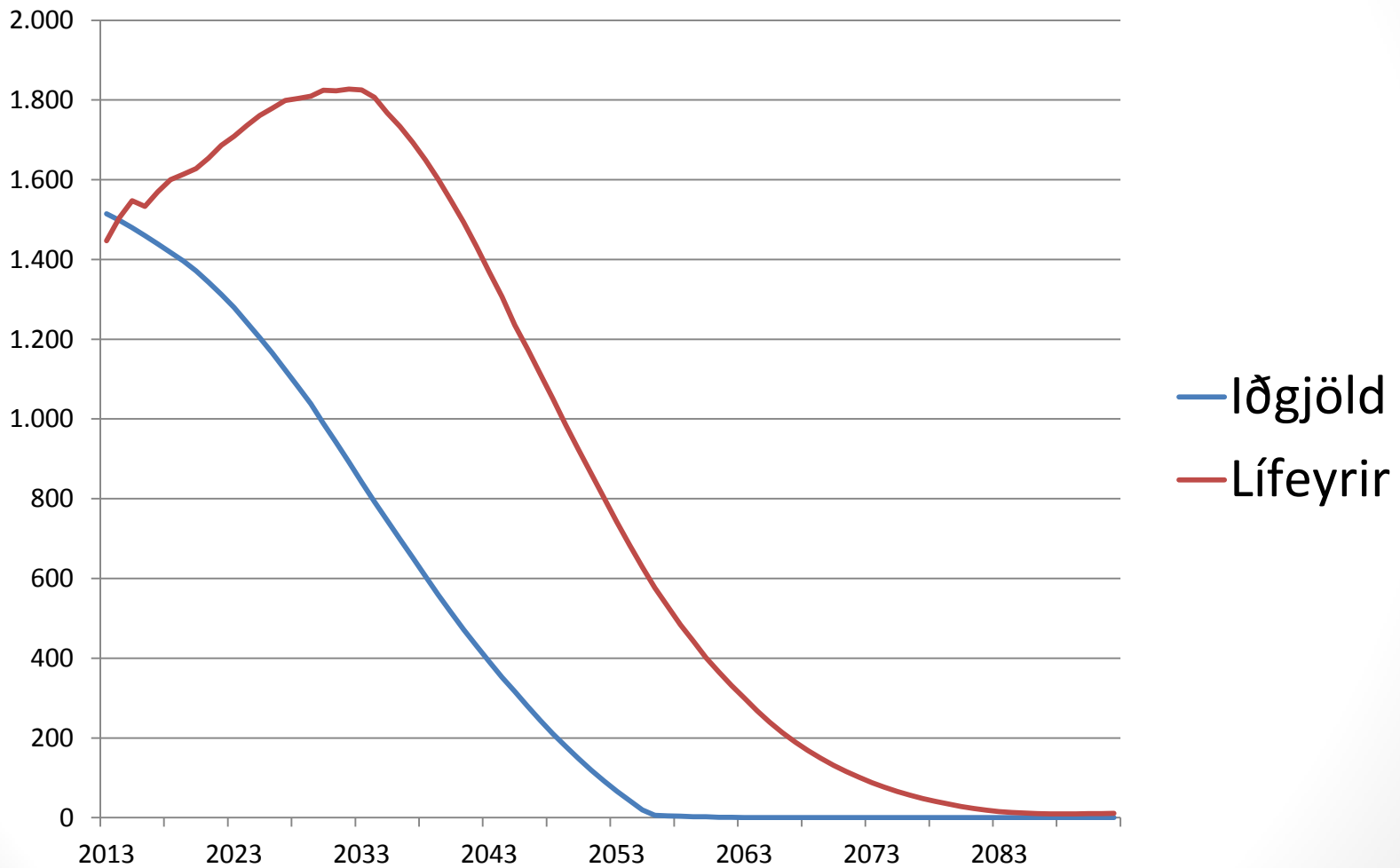
Skipting á hreinni eign í árslok 2011 (FME)

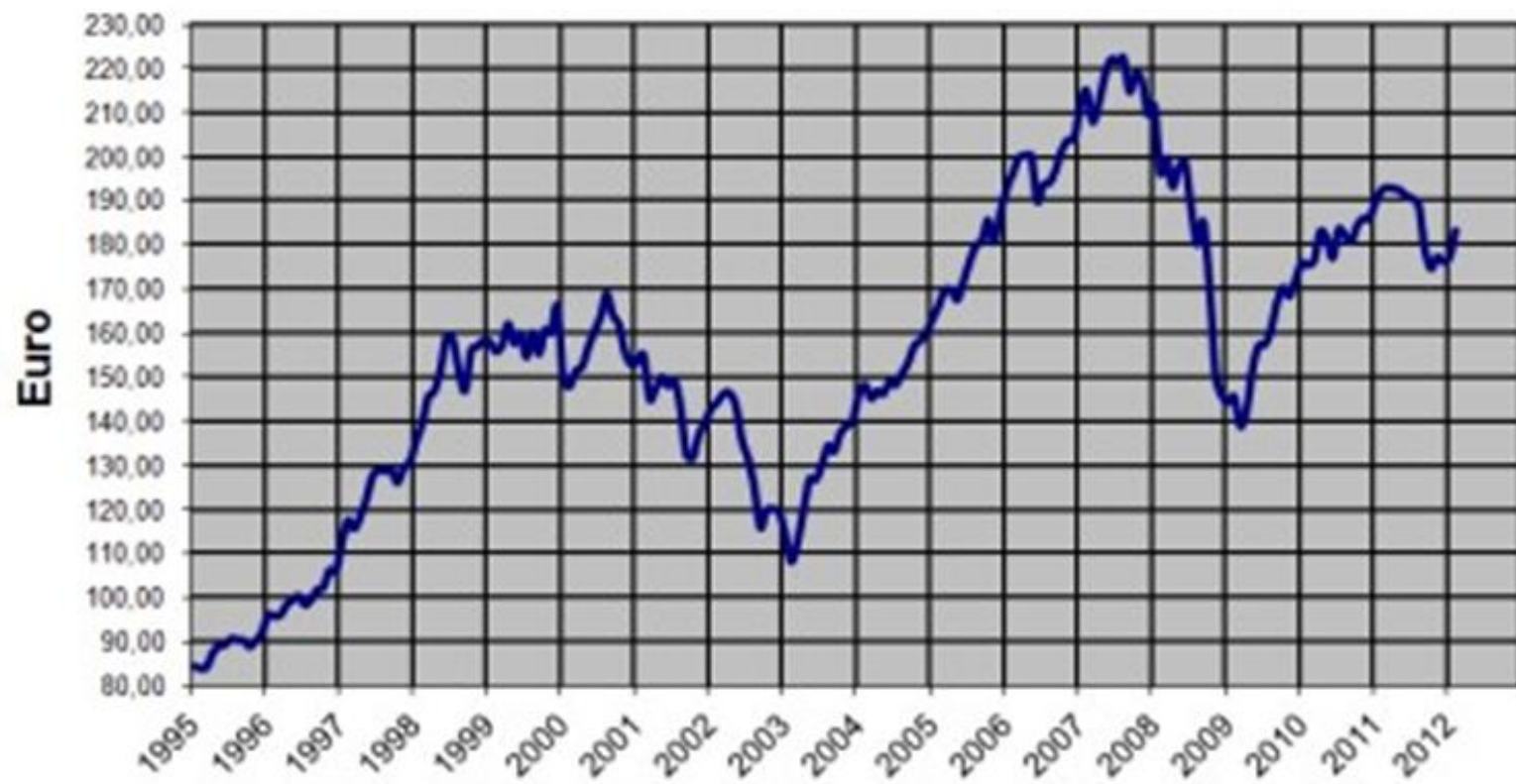
Lífeyrissjóðakerfi á Íslandi

- Eignir – helstu áhættur
 - kerfið hrynur
 - takmarkaðir fjárfestingarmöguleikar
 - eignasamsetning ekki nægilega dreifð
 - gengisáhætta
 - nauðsynlegt að horfa til lengri tíma

Áætlað greiðsluflæði lífeyrissjóðs

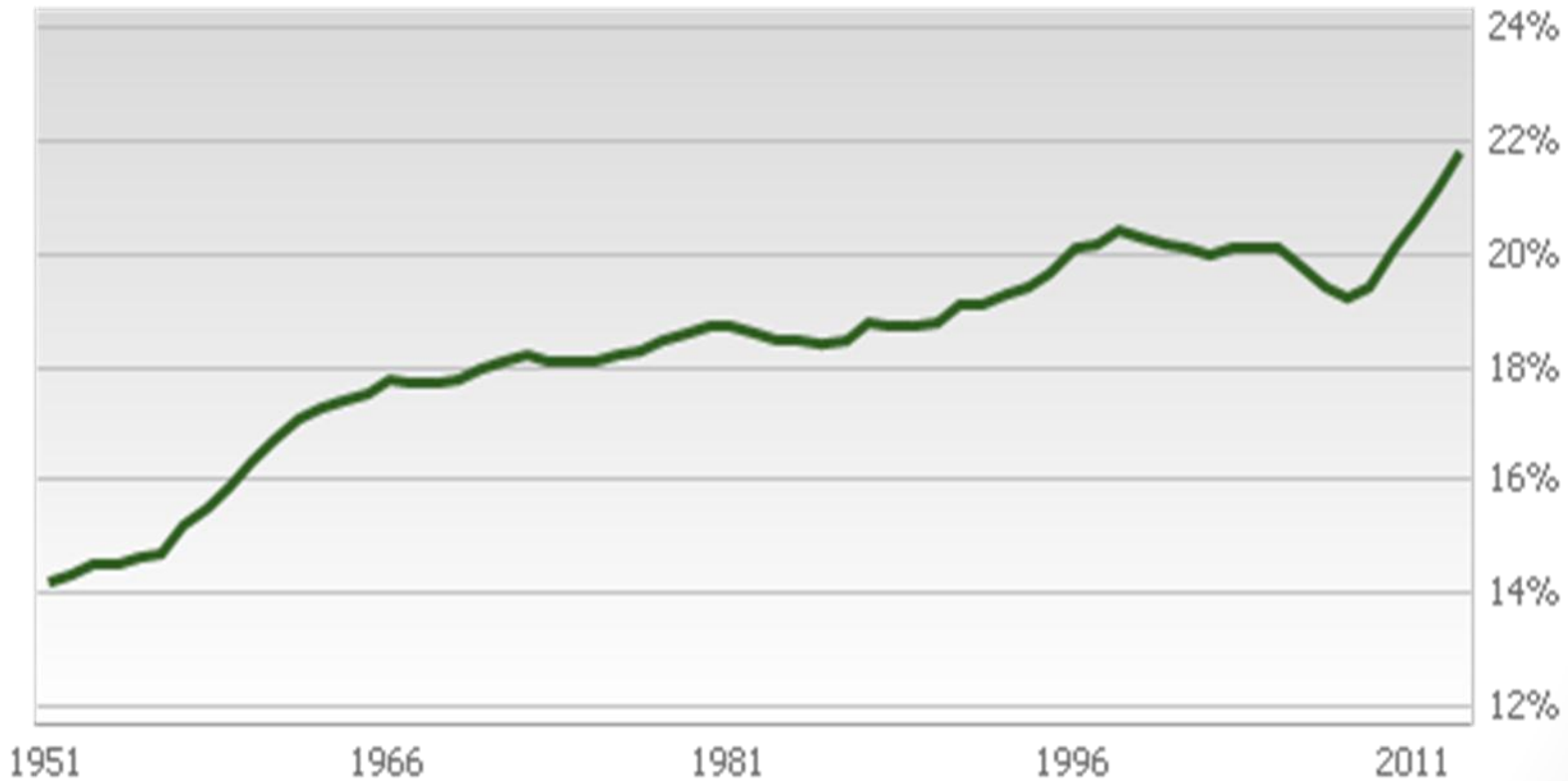
Koersverloop Accent Pension Fund

Skuldbindingar – helstu áhættur

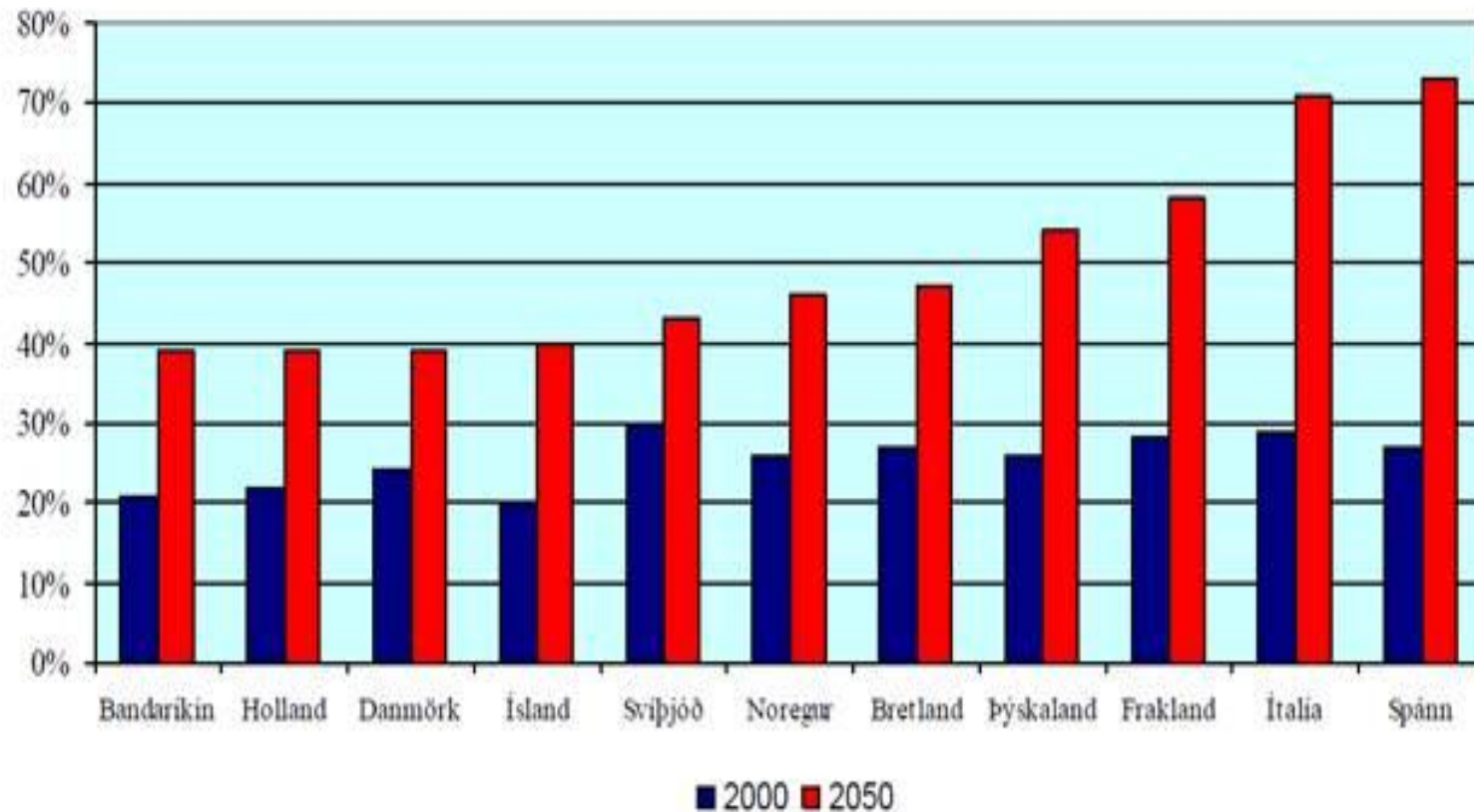
- Langlífi eykur skuldbindingar – framtíðarspá tekin í útreikninga hækkar skuldbindingar
- Hækkun ellilífeyrisaldurs eðlilegt framhald af auknu langlífi þjóðar?
- Aukin örorkutíðni

Hlutfall 65 ára og eldri af 20-64 ára (Hagstofa Ísl.)

Aldurspróun nokkurra landa

Mynd 7.1. Hlutfall 65 ára og eldri í hlutfalli við 20-64 ára.

Skuldbindingar – helstu áhættur (frh.)

- Viðmiðunarvextir – ef talið er að lækka beri viðmiðunarvexti þýðir það töluverða hækkun skuldbindinga
- Nauðsynlegt að skerða réttindi ef ávöxtun nær ekki viðmiðunarvöxtum á ári

Niðurstöður

- Hugsanleg stóráföll í lífeyrissjóðakerfinu tengjast líkum á hruni í efnahagskerfinu
- Nauðsynlegt að bregðast við breyttum forsendum ef skuldbindingar hækka
- Þjóðin lifir lengur – ef eftirlaunaaldur helst óbreyttur munu sjóðfélagar fá greiddan lífeyri lengur
- Styrkja lífeyrissjóðakerfið - góður rekstur undirstaða
- Hærri iðgjöld?
- Efla viðbótarlífeyrissparnað?
- Ofar öllu að gera það sem við getum að njóta „viðbótaráranna“

Markmiðin

Slóð

